

Streszczenie pracy doktorskiej „Pragmatyczne aspekty zachowań językowych dziecka z autyzmem”.

Praca napisana pod kierunkiem Pani dr hab. Bożeny Taras, prof. UR

Temat dysertacji brzmi: „Pragmatyczne aspekty zachowań językowych dziecka z autyzmem”. Celem pracy jest przedstawienie specyficznego sposobu porozumiewania się dziecka z autyzmem z otoczeniem. Zebrany w latach 2012–2018 materiał egzemplifikacyjny pochodzi z obserwacji uczestniczącej, stanowią go notatki oraz nagrania audio i wideo zdań echolalicznych i naturalnych dialogów.

Dysertacja jest pracą o charakterze interdyscyplinarnym, przedstawia autyzm w ujęciu medycznym, psychologicznym, pedagogicznym oraz lingwistycznym. Zaproponowane teorie prokomunikacyjno stosowania konwencji lingwistycznych modelu ostensywno-inferencyjnego przy pełnym zachowaniu teorii umysłu pozwalają badać wypowiedzi dziecka zarówno pod kątem nabywania kompetencji językowych, jak również pod kątem uwarunkowań konsytuacyjnych dyskursu. W pracy zostaną omówione wybrane aspekty zagadnień związanych z autyzmem. Wyekscerpowany materiał poddano analizie pragmalingwistycznej przy pomocy takich lingwistycznych narzędzi badawczych, jak: teoria aktów mowy, teoria relewancji oraz dyskurs edukacyjny. Dodatkowo, dla uzyskania pełniejszego obrazu dyskursywnych zachowań językowych dziecka autystycznego, zastosowano trzy narzędzia badawcze z innych dyscyplin naukowych: teorię umysłu, neurologiczne podstawy mowy oraz interakcję komunikacyjną.

Analizę zebranego materiału w postaci przykładów wypowiedzi echolalicznych poprzedzają rozważania teoretyczne: prezentacja aktualnego stanu badań w zakresie omawianej tematyki, ustalenia terminologiczne leksemu *autyzm* (*autystyczny*) i nazwy osoby dotkniętej autyzmem (*autyk*, *autysta*, *autystyk*) oraz omówienie wybranych aspektów semantycznych (pola pojęciowo-wyrazowego słowa *autyzm*, językowego obrazu autyzmu, nacechowania konceptualizowanego pojęcia). W pracy zostaną opisane i przeanalizowane zachowania językowe i interakcyjno-komunikacyjne dziecka autystycznego w kontaktach bezpośrednich typu *twarzą w twarz*. Analizie poddane zostaną środki werbalne (m.in. echolalia, wypowiedzenia pytajne, interiekcje) i niewerbalne (m.in. zachowania proksemiczne, kinezyczne, parajęzykowe) z uwzględnieniem m.in. emocjonalności, rytualizacji, sytuacyjności czy intencjonalności wypowiedzi, a zwłaszcza jej funkcjonalności (ze szczególnym wskazaniem na rolę milczenia oraz krzyku). W dalszej części pracy scharakteryzowana zostanie specyfika mowy dziecka z autyzmem wobec zachowań językowych dziecka zdrowego. Rozważania zamknie rozdział poświęcony metodzie

krakowskiej i jej wpływowi na rozwój mowy dziecka chorującego na autyzm. W tej części pracy przedstawione zostaną aspekty diagnostyczne i terapeutyczne metody krakowskiej, a także jej efekty w oparciu o dydaktyczną pracę terapeutyczną zwieńczoną konspektami z zajęć.

Dotychczasowe analizy fragmentów rozprawy doktorskiej, odnoszące się do wypowiedzi echolalicznych, uzyskały pozytywną recenzję wydawniczą i ukazały się w czasopiśmie naukowym „Słowo. Studia językoznawcze”.

Glądia Cempa-Modarska